

ZLATKO VINCE

VRIJEDNO ALI NEPOTPUNO DJELO

(O manje poznatim odjecima na Broz-Ivekovićev *Rječnik hrvatskog jezika*)

1. Kada se na samom početku 20. stoljeća pojavio Broz-Ivekovićev *Rječnik hrvatskog jezika*, bio je to svakako velik događaj u povijesti naše leksikografije. Poznato je da je građu za to djelo započeo sabirati Ivekovićev nećak, mladi dr Ivan Broz, i sakupljao je više godina iz djela Vuka Karadžića i Đure Daničića, to jest »iz onijeh koja su oni sami napisali i onijeh koja su samo izdali na svijet, kao narodne pripovijetke, poslovice, pjesme i t. d. Kad je već mislio, da je toliko gragje pokupio te će naskoro moći da se prihvati obragjivanja njezina, otide na istinu licem na Božić 1893. godine u četrdeset drugoj godini života svoga«, kako to možemo čitati u Predgovoru Rječnika godine 1900. Djelo je dovršio i izdao Brozov ujak dr Franjo Iveković godine 1901, u dva omašna sveska.

Rad Ivana Broza oko sabiranja spomenute građe ide u godine snažnog naviranja Vukova ili Daničićeva jezičnog pravca koji je sve više jačao i u Hrvatskoj. Kako je gorljivi sljedbenik takvih ideja bio i Franjo Iveković, sasvim je razumljivo da mu se porodila misao da dopuni, dovrši i izda rječnik što ga je želio objelodaniti njegov nećak. »Videći ja onoliku gragju (na 103.161 ceduljica) i žaleći da onoliki trud ostane uzalud, a znajući koliko nam treba onaki rječnik«, nastavlja Iveković svoje misli u Predgovoru *Rječnika hrvatskog jezika*, »uzeh razmišljati, ne bih li se ja latio posla? Na to me je s jedne strane i to sokolilo, što sam u životu svojem mnogo jezika učio (ne velim da sam ih naučio), i osobito jezik naš prilično proučio čitavši govoto sve rasprave o njemu što su objelodanjene u Zagrebu i drugdje, i što sam bivši dvadeset i dvije godine profesor po dužnosti svojoj dosta se bavio oko poslova filoloških uopće; ali me je s druge strane od toga odvrćala dob moja: kako da se čovjek navršivši šezdeset godina dade na posao, za koji se hoće i mnogo vremena i mnogo truda? No ona naša riječ: S milim Bogom sve se može, skloni me napokon: u polovini mjeseca veljače 1894. primih se posla,

pa u tri mjeseca sve one ceduljice prebrojih i uredih, i iz potpisa na njima razabrah, koje knjige Vukove i Daničićeve nijesu još pocrpene za rječnik; po tom u daljih šest mjeseca pocrpoh i one knjige... i tada u početku mjeseca prosinca iste godine stadoh od sve kolike gragje raditi rječnik«.¹

Poznato je da je tome savjesno pisanom djelu, uza sva uvažavanja i priznanja, ipak prigovorio Antun Radić (koji je još negativnije u svojoj kritici dočekaao Maretićevu *Gramatiku i stilistiku hrvatskoga ili srpskoga jezika*),² a još je odlučniji, dosljedniji, pa i oštriji u svojoj kritici Rječnika bio Vatroslav Jagić koji je o njemu napisao dva povećaa prikaza u časopisu *Archiv für slavische Philologie*.³

Treba, naime, napomenuti da Iveković nije znatno proširivao osnovu djela, to jest građu što ju je sabrao Broz, a nije ju proširivao uglavnom zato što je smatrao da treba kritički izabrati upravo ono leksičko blago što je sankcionirano u Karadžićevim i Daničićevim djelima, uz relativno malen broj drugih izvora (konzultirao je izašle sveske Rječnika Jugoslavenske akademije, Hrvatske narodne pjesme u izdanju Matice hrvatske, neka djela M. Gj. Milićevića i P. Petrovića Njegoša, zbirku J. Bogdanovića, Stullijevo Rječosložje, a uzimao je pojedine riječi i iz narodnog govora). U duhu mladogramatičarske škole koja je cijenila narodno blago kao takvo i u sebi, nije ozbiljno uzimao u obzir djela brojnih starijih i novijih hrvatskih književnika.

2. Kao što sam već napomenuo, a na drugom mjestu djelomično to i obradio, Jagić se (pa ni Antun Radić) nije složio s takvim Ivekovićevim postupkom. Iako Jagić nije odbijao osnovne poglede hrvatskih vukovaca, ipak se od njih svojim shvaćanjima o pravima književnog jezika i izraza i udaljavao, gledajući na čitavu tu problematiku elastičnije i šire, s osjećajem i za hrvatsku jezičnu prošlost i ne odbijajući pozitivni stvaralački utjecaj književnika i svoga narastaja. Jagić je rastao u hrvatskoj sredini s istančanim smislom za njezinu jezičnu i književnu prošlost te za njezine tadašnje jezične potrebe. Ta stvarnost koju je Jagić duboko doživio, pa širok lingvistički pogled i fini osjećaj za raznolike i sve šire potrebe književnog izraza najčešće su ga usmjeravali na realne i prihvatljive ocjene i na objektivno prosuđivanje problema književnog jezika, pa tako i našeg leksika, čak i onda kada za to nije uvijek nalazio sasvim adekvatnih opravdanja. Takav u osnovi ispravan put u usmjeravanju književnog jezika išao je u smjeru

¹ Predgovor, str. III.

² Antun Radić, *Gramatika i stilistika hrvatskoga ili srpskoga književnog jezika*, recenzija, *Obzor*, Zagreb, 1889, br. 144, 146, 147, 148; *Isti*, *Hrvatski književni jezik*, *Vienac*, Zagreb, 1889, str. 456—457, 566—568, 584—585, 599—601, 615—616, 629—631. *Isti*, *Rječnik hrvatskoga jezika*, recenzija, *Obzor*, Zagreb, 1901, br. 103. *Usp. i Sabrana djela Antuna Radića*, knj. XV, Zagreb, 1937.

³ Vatroslav Jagić, *Rječnik hrvatskog jezika*, *Sakupili i obradili Dr. F. Iveković i Dr. I. Broz*, *Archiv für slavische Philologie*, XXIII — 1901, XXIV — 1902. *Usp. i V. Jagić*, *Izabrani kraći spisi*. Uredio i članke sa stranih jezika preveo Mihovil Kombol, Zagreb, 1948, str. 548—557. i 558—571.

njegova organskog razvitka.⁴ Jagić je zapravo prihvaćao osnovnu misao što su je iznosili predstavnici Zagrebačke filološke škole (Tkalčević ili Šulek) te sigurno nije imao ništa protiv stava što ga je iznio Tkalčević u polemici s Mirkom Divkovićem: »Naš književni jezik nije prihvatio načela, da je samo ono hrvatski dobro, što je u Vuku; mi smo u nj gdje-što primili i kajkavskih i čakavskih elemenatah, osobito riečih, premda nam je jezgra štokavska.«⁵ Tako je, na primjer, Jagić pokazao u svojoj kritici Broz-Ivekovićeve Rječnika kako ćemo u njemu uzalud tražiti mnoštvo riječi što ih u svojim već tada popularnim, pa i klasičnim djelima upotrebljava — pored drugih hrvatskih književnika — i Jagićev školski drug, književnik August Senoa. A ta je jezična građa njegovih djela — ispravno zaključuje Jagić prigovarajući Ivekoviću — barem toliko vrijedna koliko i mnogi drugi nepotrebni izrazi u Ivekovićevu Rječniku (npr. prekobrojni turcizmi i neke druge riječi preuzete iz Karadžićeva Rječnika). Senoa je, na primjer, ocrtao provincijalnu Hrvatsku te je imao isto toliko prava njegovati lokalnu boju kao Ljubiša, Vrčević ili Miličević, pa stoga svi treba da u jednakoj mjeri uđu u rječnik.

3. Međutim, o takvim pitanjima nije na taj način razmišljao samo Jagić (ili Antun Radić). O tome su iznosili slične misli i nakon Jagića poznati filolozi i javni i kulturni radnici koji su stajali na istom gledištu na kojima i učenjak svjetskog glasa u tada najpoznatijem i najproširenijem slavističkom časopisu. O tome bih htio iznijeti nekoliko zapažanja u ovom kratkom prilogu. To su bili, na primjer, prof. Ivan Milčetić, koji je mnogo poznatiji kao stručnjak za našu glagoljašku književnost, zatim povjesničar dr Petar Tomić, prof. Josip Benaković i dr.

Da je Broz-Ivekovićev Rječnik ipak i nedovoljno opsežan i preuzak, svjestan je čak i dosta kruti Vatroslav Rožić kada već godine 1903. priželjkuje, slično kao i Jagić, da se dvama svescima Rječnika doda i treći u koji bi ušle »književne i kulturne riječi postale u novije doba«. Gotovo istim riječima kao i Jagić u svojoj recenziji, sada i Rožić ponavlja sličnu misao: »Napisati recimo gramatiku književnog jezika samo na temelju Vukovih i Daničićevih djela manja je pogreška nego napisati na temelju tih djela rječnik...; naprotiv hiljade riječi čisto narodnijeh i dobrijeh, kojijeh nema ni u Vuka ni u Daničića, treba da uđu u rječnik književnog jezika.«⁶ Iako je Rožić u svojim purističkim zahtjevima dobronamjerno ali i suviše kruto zalazio u krajnost, i on dakle uviđa već dvije godine nakon pojave Rječnika da je djelo ipak nedovoljno široko i opsežno za potrebe tadašnjega kulturnoga i književnoga života.

To je još jasnije shvatio Ivan Milčetić kada se ne slaže što se iz hrvatskoga književnog jezika suviše radikalno odbacuju riječi iz kajkavskoga

⁴ Usp. Zlatko Vince, *Zaokret u hrvatskom književnom jeziku potkraj 19. stoljeća*, Croatica, Zagreb, 1957, sv. VI, str. 156—157. — Usp. i Ljudevit Jonke, *Razvoj hrvatskoga književnog jezika u 20. stoljeću*, Hrvatski književni jezik 19. i 20. stoljeća, Zagreb, 1971, str. 195—209.

⁵ Djela Adolfa Vebera Tkalčevića, knj. III, str. 75.

⁶ Vatroslav Rožić, *Neke ponajviše loše riječi kovanice u hrvatskom jeziku*, Nastavni vjesnik, 1903, str. 276—292.

narječja kao što su: *darežljiv, darežljivost, krstitke, imetak, podroban, priuštiti* (makar ova i bila napravljena prema njemačkoj riječi), *propuh, strop, tjedan*, upućujući tu kritiku u prvome redu na Rožičev pretjerani »štokavski purizam«, no mnogih takvih riječi ne dopušta ni Iveković iako posebno u Predgovoru napominje: »Za koju riječ u ovom rječniku velim: *govori se u Hrvatskoj* valja znati da se ona govori u kajkavaca, za koje sam ja jamac, rođen na Klancu kod Sutle.«⁷

Milčetić je i protiv krutoga i pretjeranog oslonca samo na Karadžića i samo na pučki jezik: »Neko se izricanje misli osobitim kovanicama, obratima govora, govorničkim figurama i sentencijama javlja u svim kulturnim jezicima... Gradnja njemačkih rečenica bijaše još do nedavno grčko-latinska... ni mi se ne možemo otimati razboritom međunarodnom izjednačivanju u izrazima.«⁸ Milčetić smatra da je neopravdano što se tjeraju iz jezika i dobre hrvatske starije riječi, na primjer neke što ih upotrebljavaju stari hrvatski pisci iz Dalmacije i Dubrovnika (kao Marulić, Gundulić, Palmotić i dr.) napominjući kako je, na primjer, suviše oštro osuđena naša lijepa riječ *sloviti*. Zastranio je, priznaje Milčetić, Kurelac s brojnim provincijalizmima i arhaizmima, ali zastranjuju i oni pisci koji ropski slijede Karadžića te se klone gotovo svake riječi iz naših narječja i naše književne starine. Takav purizam može donijeti samo štete. Ne vrijedi više načelo: »Piši kako govoriš«, jer književni jezik ne može biti puka fotografska reprodukcija pučkoga govora.⁹ To je neslaganje s postupkom kakav primjenjuje Iveković u svome Rječniku.

Dr Petar Tomić također misli da se iz jezika ne mogu odstraniti i one riječi i kovanice koje su već stekle potpuno građansko pravo jer su se već posve udomaćile. »U engleskom jeziku ima mnogo nespretno skovanih riječi, ali su stekle pravo građanstva i nikomu ne pada na um, da ih osuđuje i da ih hoće da zamijeni novima,« napominje Tomić te dodaje kako je Iveković obećao da će svojim rječnikom pomoći hrvatskim piscima, ali nije »održao riječ, jer je mučanjem kao vruga htio da utuče *kazalište* i *glumište* — tuđim teatrom i dr. kada ih nije htio uvrstiti u moderni rječnik. Ne bi ni *kanonik* bio dobio mjesta u rječniku, da ga slučajno nije Daničić napomenuo... nema ni *kapelana*, uz kanonika u Broz-Ivekovićevu rječniku... dok ima *kapela* i *kapelica* i *kapa*, jer je treba i duhovnicima i svjetovnjacima...«¹⁰

Josip Benaković pokušao je za nekoliko stotina stranih riječi predložiti domaće zamjene. Neke se od njih ne mogu prihvatiti, ali ih je golem broj koje se mogu usvojiti i usvojene su, barem prema mišljenju dra Nikole Andrića,¹¹ a takvu bismo tvrdnju lako mogli procijeniti već površnim pregledom Klaićeva Velikog rječnika stranih riječi koji redovno uz strane riječi donosi često dobre hrvatske zamjene. Isti Benaković veli ka-

⁷ Broz-Iveković, Rječnik hrvatskog jezika, Zagreb, 1901, Predgovor, str. IV.

⁸ Usp. Nastavni vjesnik, 1905—1906.

⁹ Nastavni vjesnik 1905, str. 184.

¹⁰ Nastavni vjesnik, 1908—1909, str. 692—700.

¹¹ Nastavni vjesnik 1909, str. 343. — Nikola Andrić, Branič jezika hrvatskoga, Zagreb, 1911, str. 130.

ko se radeći takav posao uvjerio da Broz-Ivekovićev Rječnik »ne dostaje ni kolikoćom leksikalnog blaga, šta više hoćemo li da nam književni (umjetni) jezik bude ravan književnim jezicima drugih kulturnih naroda, morat ćemo se — uzevši rječnik za temelj — od njega udaljiti i novim ga riječima potpunjavajući i od riječi u njemu nagomilanih nove gradeći.«¹²

I manje poznati filolozi dakle negoduju što se narušava cjelovitost, kontinuitet književnog jezika, njegova dijalektalna proširenost i suvremeni leksički fond tadašnje književnosti. Kao zaključak postavljaju maksimu: »Život i praksa jača je od svih i svake teorije, pa bila ona i najprijatnija«. Takve se dakle misli javljaju već nekoliko godina nakon pojave Rječnika, što je znak da su ograničenosti inače savjesno i marljivo napisanoga leksikografskog djela bili svjesni i drugi filolozi i kulturni radnici, makar se i uzeo u obzir ograničeniji cilj u radu što ga je sebi namjerno postavio Iveković. Takve misli neće ostati bez odjeka u hrvatskoj javnosti i u oblikovanju općih pogleda na prava književnog jezika, posebno leksika.

4. Odakle ovaj raskorak između mišljenja spomenutih i nespomenutih filologa i kulturnih radnika na zadatak suvremenog Rječnika i autora Ivekovića? Mislim da su bili od presudnog značenja pogledi Đure Daničića na prava književnog jezika. Iako je Daničić bio izvrstan poznavalac narodnog jezika, on ipak u punoj mjeri nije shvaćao svu slojevitost književnog jezika i izraza za potrebe sve razvijenijih kulturno-književnih nastojanja. Treba pročitati što u svom *Ogledu* u povodu izdavanja Akademijina Rječnika Daničić smatra »našim vremenom«, to jest koje riječi mogu biti dostojne da se kao takve smatraju.¹³ I pojava Akademijina Rječnika djelomično je mogla Ivekovića zbuniti, a djelomično i paralizirati u kreativnom i samostalnom prihvaćanju hrvatske jezične baštine, kao i uopće stav Daničićev koji nije dovoljno priznavao (pa katkada ni

¹² Nastavni vjesnik, 1909.

¹³ U opće riječi koje imamo u književnijem spomenicima, u književnosti i izvan nje, što se moglo doznati, od najstarijih vremena do našega vremena. Našim vremenom nijesam rad kazati dana ni godina u koje živimo ili u koje je živio kogod koga smo poznavali, nego mislim oni što je za to vrijeme učinjeno u historiji našega jezika a učinjeno je da je narodni jezik sa svojom pravilnošću i čistoćom obznanjen i postao zakon i sa svake strane priznan za zakon u književnosti našoj. Tijem se završuje jedno vrijeme a drugo istom nastaje: završuje se staro vrijeme, kojemu je na kraju narodni jezik u današnjem svom stanju, a nastaje novo, kojemu je na početku taj jezik. U ovo se novo vrijeme tijem jezikom kao sjemenom njive istom zasijevaju gdje koje vrste književnosti, a više ih se još i ne zasijeva; ako li se gdje i ploda što za jezik pokazuje od te sjetve, taj plod valja još vidjeti kako će se u svoje vrijeme održati, kako će ga primiti i što će s njim učiniti njegovo vrijeme. S toga takove rijetke prvine novoga vremena ne mogu još ući u rječnik u kom se hoće da pokaže jezik u svojoj historiji. Po rečenom značenju našega vremena osim knjiga devetnaestoga vijeka u kojima se upravo obznanjuje narodni jezik, valjalo je između ostalih istoga vijeka birati samo one u kojima bi se moglo nadati da će se naći što čim bi se popunilo poznavanje narodnoga jezika, i samo se tako što moglo iz njih upotrebiti.

shvaćao) starije stanje hrvatskoga književnog jezika, u što je objektivnije, sveobuhvatljivije i šire uspio proniknuti jedan Jagić, pa i drugi i ovdje spomenuti filolozi.

Ne ulazeći u ocjenu slovenske leksikografije potkraj 19. stoljeća, mogu reći da su na ono što su dobili Slovenci 1894—1895. pojavom Pleteršnikova *Slovensko-nemškega slovarja* morali Hrvati zapravo predugo čekati. Izrada Akademijina Rječnika, inače monumentalnoga djela, zasnovana znatno šire nego spomenuti slovenski rječnik, otegnula se preko stotinu godina, doslovno do naših dana, a Broz-Ivekovićev Rječnik — koliko god pisan akribično i savjesno i koliko god bio u određenoj mjeri koristan i dobar — ipak je već u času pojavljivanja bio preuzak, nepotpun i nedovoljan. Čini se da nije bio sasvim bez značenja prijedlog dra F. Pilepića koji je osamdesetih godina 19. stoljeća predlagao da bi prioritet imao praktičan rječnik koji bi bio od koristi odmah i mnogima i koji bi svojom relativnom potpunosti mogao zadovoljiti prijekim potrebama svojega vremena.¹⁴ Istina, upravo se u to doba pojavljuju različita mišljenja o tipu književnog jezika, još su živi odjeci Zagrebačke filološke škole, a nadire vukovski jezični smjer, vode se raspre oko jezične čistoće, odbacuju se mnoge riječi nastale prema stranim tvorbenim uzorima, naročito njemačkim, jezik je u određenom previranju, pa se tek u kasnijem razdoblju kristaliziraju prihvatljivija rješenja, otupljuju se pre naglašene oštrice jezičnog purizma, pošto su se mnoge riječi upravo nametnule svojom učestalom upotrebom i nužnošću. Ali sve su to bile neminovne pojave, razumljive u određenom stadiju burnog jezičnoga razvitka, koje bi našle određenoga odjeka i u drugačije koncipiranu rječniku.

Takve probleme mogao je kreativno nadvladati jezikoslovac tipa Vatroslava Jagića koji je shvaćao novo doba u jeziku koje se javljalo, ali je umio kreativno i objektivno sjediniti i hrvatsku jezičnu baštinu s novonastalim potrebama. Možda je upravo Jagić ili jezikoslovac Jagićeva formata mogao poći »za tri koraka dalje od Vuka pa pomoći izgraditi hrvatsku književnu *koiné* onako, kako su Srbi izgrađivali svoju — ili još više, raditi na njihovu ujedinjavanju onako, kako je na njem Vuk radio«, razmišlja prof. J. Hamm.¹⁵ U sastavljanju modernoga rječnika svakako bi pošao drugim putem nego što je to učinio Iveković pod prejakim Daničićevim utjecajem, iako je i Jagić cijenio svoga prijatelja Daničića, ali je u sebi imao jače tvoračke snage i samostalnosti u pogledima.

Iveković se, međutim, držao prestrogo, neelastično i adorativno Daničićevih i leksikoloških principa, ne shvaćajući — poput Jagića, A. Radića, pa i ovdje spomenutih i nespomenutih filologa možda manjega znanstvenoga formata — potrebe kontinuiteta, šire cjelovitosti hrvatskoga književnog jezika i njegovih tadašnjih potreba, raznolike službe i njegova daljega rasta.¹⁶

¹⁴ O tome prijedlogu dra Frana Pilepića, učenika Frana Kurelca u Rijeci, govorim u prilogu Zbornika u čast Đure Daničića (u tisku).

¹⁵ Josip Hamm, Vatroslav Jagić i Poljaci, Rad JAZU, sv. 282, str. 91.

¹⁶ Ako uzmemo u obzir samo osobne Ivekovićeve razloge, to jest njegove podmakle godine, o čemu govori i u ovdje spomenutom mjestu Predgovora,

Upravo mišljenja tih manje poznatih filologa manje su i poznata u našoj jezikoslovnoj znanosti te je trebalo i to ovdje, barem ukratko, pokazati, a kasnije i pobliže razraditi.

Kako je izrada većeg rječnika kompliciran, težak i skup pothvat, koji se u nas rijetko pojavljuje, prednosti, ali i nedostaci takva rada kao što je bila izrada Broz-Ivekovičeva Rječnika osjećaju se dulje vremena i teže se uklanjaju. Stoga je razumljivo što se o toj problematici opet raspravlja kritički i što se ocjenjuje strožim mjerilima.

Zusammenfassung

EIN WERTVOLLES ABER UNVOLLKOMMENES WERK

(Über weniger bekannten Wiederhall auf das Wörterbuch der kroatischen Sprache von Broz-Iveković)

Nachdem der Vf. die Meinung V. Jagićs über die Vorteile und die Mängel des Wörterbuchs der kroatischen Sprache von Broz-Iveković angeführt hat, schildert er die principielle Problematik ihres Wortschatzes und lexikographischer Fragen nach einigen weniger bekannten kroatischen Philologen vom Anfang des 20. Jh. (I. Milčetić, P. Tomić, J. Benaković). Unzufrieden mit der Entfernung von Wörtern des kajkavischen Dialekts aus der kroatischen Schriftsprache, stehen sie auch auf dem Standpunkt, daß neugebildete Wörter, die ein Bürgerrecht durch häufigen Gebrauch erhalten haben, nicht mehr zu beseitigen sind. Die erwähnten Autoren mißbilligen also die Störung der Kontinuität der kroatischen Schriftsprache und ihrer mundartlichen Verbreitung. Ihrer

doista se može činiti da posao oko proširivanja osnove Rječnika Ivekoviću nije bio lak, iako se po svojoj sustavnosti i marljivosti u poslu Iveković može staviti kao uzor, kako nam to opisuje pisac njegova nekrologa August Musić u Ljetopisu JAZU, u knjizi 38. Za proširenje Rječnika u smislu kako je to zamišljao Jagić trebalo je, pored čvrstoga zdravlja, utrošiti i mnogo više vremena, energije za ekscerpiranje i obradu i materijalnih sredstava. — Iveković je željeznom disciplinom redovito svaki dan u određeno vrijeme radio na postavljenom zadatku od 1894. do 1900, dakle oko sedam godina. Poznato je da je slovenski filolog i leksikograf Maks Pleteršnik preuzeo redigiranje slovensko-njemačkog dijela u tzv. Wolfovu Rječniku godine 1883. te je u dvanaest godina čitavu sabranu građu prokontrolirao, odabrao, dopunio, označujući naglasak riječima, grafiju a djelomično i etimologiju. Tako se 1894—1895. pojavio *Slovensko-nemški slovar* (s oko 110.000 riječi, na 1900 strana teksta). Možda je i pojava Pleteršnikova slovensko-njemačkog rječnika, koji je izdan upravo u vrijeme kada se Iveković dao na sustavan i marljiv rad samo pojačala već stvorenu odluku da što prije dovrši i izda svoj Rječnik, čime bi sebi osigurao trajan spomen u povijesti naše leksikografije, što mu je djelomično i uspjelo. Uz to je smatrao svojom moralnom obavezom da se kao ujak, nakon smrti svoga nećaka dra Ivana Broza, i materijalno pobrine za njegovu udovicu i djecu novcem od prodaje Rječnika.

Meinung nach ist der Wortschatz der zeitgenössischen Literatur nicht genügend in Betracht genommen worden. Einen großen Nachteil finden sie auch, trotz sehr fleißiger und akribischer Arbeit von Broz-Iveković, in viel zu sklavischer Nacheiferung von Karadžić und Daničić, wodurch die Mehrschichtigkeit und Vielartigkeit der Schriftsprache in ihrer kulturell-literarischen Entwicklung nicht ganz zum Ausdruck kommen konnte. Die hier dargestellten Stellungnahmen zeigen, daß sie der Konzeption von Jagić sehr nahe stehen und daß ihre Vertreter viel umfassender die Aufgaben der Lexikographie auffaßten als Iveković, welcher das Werk von Broz vervollständigte und herausgab.